

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

10 november 1998

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis en de heren Jef Sleenckx en Johan Sauwens –
betreffende een kernwapenvrij Vlaanderen

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Aanleiding tot deze resolutie

In de jaren tachtig ten tijde van de rakettenbetogingen, hebben een groot aantal gemeentebesturen hun gemeente "kernwapenvrij" verklaard. Strikt genomen viel deze materie buiten de bevoegdheid van de lokale besturen; zij stelden een politieke daad. Ondertussen zijn de kernraketten van Flores verdwenen, weg van het Belgische grondgebied. Van de kernbommen die al veel langer opgeslagen zijn in Kleine Brogel, zijn evenwel een aantal nog steeds aanwezig. Gericht naar welke vijand?

Ondertussen is het onderzoek naar de effecten van kernwapens op mens en milieu voortgezet. Op 8 juli 1996 werden de kernwapens illegaal verklaard en bestaat de internationale verplichting tot nucleaire ontwapening. Met deze nieuwe feiten voor ogen en vijftien jaar na de gemeenten, wil de Vlaamse overheid een politieke daad stellen om te komen tot een kernwapenvrij Vlaams grondgebied. Na de gruwelen van de eerste wereldoorlog, nu 80 jaar geleden, en de holocaustoorlog, amper 22 jaar later, hopen wij zo bij te dragen tot het verkleinen van de kansen op een volgende, een nucleaire wereldoorlog.

Kernwapens zijn de meest destructieve wapens ooit ontwikkeld

De directe en indirecte effecten van kernwapens overtreffen in alle opzichten die van andere massavernietigingswapens. De effecten werden in een gezaghebbend rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie geïnventariseerd ("Effets de la guerre nucléaire sur la santé et les services de santé", OMS, Genève, 1987).

De enorme schokgolf met orkaankracht laat in een grote straal alle gebouwen instorten. De hittegolf doet onblusbare vuurstormen ontstaan. De initiële neutronen- en gammastralen zorgen in de omgeving van de explosie voor dodelijke stralingsdosisen, terwijl de fall-out honderden kilometers verder gelegen gebieden radioactief besmet. Door de kernexplosie ontstaat een elektromagnetisch pulseffect, waardoor in een groot gebied elektronische apparaten uitvallen en communicatiesystemen gestoord raken. Wanneer meerdere kernwapens

worden ingezet zullen de massa's stof, roet en giftige gassen die in de paddestoelwolk en door de vuurstormen de atmosfeer worden ingejaagd en grotendeels boven het getroffen gebied blijven hangen, tijdelijk een temperatuursdaling (nucleaire winter) veroorzaken.

De Internationale Vereniging van Artsen voor de Preventie van een Atoomoorlog, die voor haar objectieve en autoritaire informatiecampagne over de effecten van kernwapens in 1984 de UNESCO-prijs voor Vredesopvoeding en in 1985 de Nobelprijs voor de Vrede kreeg, waarschuwt ervoor dat zelfs het best uitgebouwde gezondheidszorgsysteem totaal machteloos staat tegenover de gevolgen van een kernexplosie. Hiroshima en Nagasaki leerden ons dat één kleine atoombom in staat is om in een fractie van een seconde vele tienduizenden mensen te verpulveren, te verassen en dood te stralen. Een veelvoud van het aantal directe doden blijft zwaargewond achter, met open breuken, etterende brandwonden en sluipende stralingsziekten. Zelfs wanneer het oorspronkelijk doelwit van het kernwapen een militair doelwit is, dan maakt de aard van de effecten van een atoomexplosie dat het onmogelijk is om burgers of civiele infrastructuur (oogsten, graaslanden, visgronden, drinkwatervoorraden, dorpen, steden, enzovoort) buiten schot te laten.

Zelfs als alle wapenbeheersingsakkoorden die het afgelopen decennium afgesloten werden en die het aantal kernwapens drastisch zouden beperken, daadwerkelijk worden uitgevoerd, dan vertegenwoordigen de overblijvende kernarsenalen nog ruim zeventien keer meer explosiekracht, dan alle explosieven, mijnen, kogels, bommen en granaten die gebruikt werden in Wereldoorlog II, de Korea-oorlog en de Vietnamoorlog samen.

Atoomwapens zijn de meest krachtige, de meest vernietigende massavernietigingswapens die ooit werden ontwikkeld. De effecten ervan zijn noch in de ruimte, noch in de tijd te controleren en treffen zonder onderscheid zowel burgers als militairen.

Kernwapens zijn illegale massavernietigingswapens

Op 8 juli 1996 oordeelde het Internationaal Gerechtshof van Den Haag, op vraag van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, dat het dreigen met en het gebruik van kernwapens in het algemeen onwettig zijn. Deze uitspraak laat geen ruimte voor enige legale dreiging met of gebruik van atoomwapens.

Wat heeft het Hof van Den Haag dan precies beslist? Het Hof heeft geoordeeld dat: "de dreiging met of het gebruik van atoomwapens in het algemeen strijdig zijn met de internationale rechtsregels vervat in het oorlogsrecht en meer bepaald de principes en regels van het humanitair recht."

Het Hof van Den Haag baseerde zich onder andere op de volgende feiten:

– De specifieke aard van een atoomwapen maakt dat de vernietigingskracht van zelfs een kleine kernbom vele malen die van andere wapens overtreft. Een kernexplosie veroorzaakt een immense drukgolf, een verschroeiende hittegolf en radioactieve besmetting. Daardoor is het onmogelijk om enig onderscheid te maken tussen burgers en militairen.

– De effecten van kernwapens kunnen noch in de ruimte, noch in de tijd begrensd worden. De radioactieve wolk stopt niet aan de grens van een niet in het conflict betrokken land. Toekomstige generaties, die lang na het beëindigen van het conflict geboren worden, zullen nog steeds schade ondervinden van de kernexplosies. Daardoor wordt het neutraliteitsprincipe met voeten getreden.

Aan het oordeel dat de dreiging met en het gebruik van kernwapens over het algemeen strijdig zijn met het internationaal recht, voegde het Internationaal Gerechtshof toe dat het: "geen definitief oordeel kon vellen over de vraag of in een extreem geval van zelfverdediging, waarbij het voortbestaan van de natie op het spel staat, dreigen met of gebruik maken van kernwapens al dan niet legaal zijn."

Die laatste regel wordt door de juridische adviseurs van de NAVO ten onrechte ingeroepen als verantwoording voor het bestendigen van de nucleaire arsenalen. Ten onrechte, want:

– Het Hof heeft niet geoordeeld dat in een extreem geval van zelfverdediging het dreigen met of gebruiken van kernwapens gewettigd zijn. Het Hof zei dat kernwapens in het algemeen onwettig zijn en er misschien, alhoewel het dat niet zeker wist, een extreme situatie denkbaar zou zijn waarin het eventueel toegelaten zou zijn.

– De voorzitter van het Hof benadrukte na deze uitspraak expliciet dat deze paragraaf in geen enkel geval mag geïnterpreteerd worden alsof het Hof de deur voor het wettelijk dreigen met of gebruiken van atoomwapens op een kier laat.

– Het Hof oordeelde dat ieder gebruik van kernwapens in alle gevallen, ook in geval van extreme zelfverdediging wanneer het voortbestaan van de natie op het spel staat, moet beantwoorden aan de geldende internationale rechtsregels, zoals vervat in het oorlogsrecht en het humanitair recht (onder andere onderscheid maken tussen burgers en combattanten, het neutraliteitsprincipe eerbiedigen, enzovoort). Het Hof stelde vast dat de voorstanders van kernwapens geen enkel concreet voorbeeld hebben kunnen aandragen waarin dat het geval zou zijn.

Totale nucleaire ontwapening is een wettelijke verplichting

Op dezelfde dag van de historische uitspraak over de illegaliteit van kernwapens, spraken de rechters van het hoogste juridische orgaan ter wereld zich unaniem uit over de betekenis van Artikel VI van het Non-Proliferatieverdrag (NPV). Het NPV werd in 1970 van kracht en werd in 1995 door de meer dan 180 lidstaten voor onbepaalde duur verlengd. Artikel VI van het NPV gaat als volgt: "Alle lidstaten van het verdrag voeren te goeder trouw onderhandelingen over effectieve maatregelen om de nucleaire wapenwedloop op korte termijn te stoppen en over nucleaire ontwapening, alsook over een verdrag voor algemene en volledige ontwapening onder strikte en effectieve internationale controle."

De kernmachten en hun respectieve bondgenootschappen hebben jarenlang geargumenteed dat ze niet in overtreding waren met dit artikel, omdat ze geregeld onderhandelden over kernwapenbeheersing (SALT, START, INF, enzovoort) en omdat ze van mening waren dat totale nucleaire ontwapening onlosmakelijk verbonden was met algemene ontwapening. Het overgrote deel van NPV-lidstaten en een overdonderende meerderheid binnen de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties waren echter de mening toegedaan dat de kernmachten hun verbintenissen onder Artikel VI niet naleefden, doordat ze sinds 1970 nooit aanstalten hebben gemaakt om alle kernwapens te elimineren. Over deze concrete doelstelling werden er zelfs nooit onderhandelingen gevoerd. Integendeel, na het afsluiten van het Algemeen Teststopverdrag van 1996, schakelden de kernmachten gewoon over op subkritische kernexperimenten om hun atoomarsenalen operationeel te houden en te moderniseren.

Het Internationaal Gerechtshof heeft de knoop definitief doorgehakt en oordeelde dat Artikel VI meer is dan een vage belofte. Alle rechters waren unaniem van mening dat Artikel VI de expliciete verplichting oplegt om via onderhandelingen tot een totale nucleaire ontwapening te komen. Onderhandelen over nucleaire wapenbeheersing of -reductie op zich is niet voldoende, de onderhandelingen moeten tot resultaat leiden, namelijk de volledige eliminatie van alle atoomwapens. Het Hof ontkoppelde ook in alle duidelijkheid de verplichting om alle kernwapens door middel van onderhandelingen te elimineren van de doelstelling van algemene ontwapening.

Die uitspraak impliceert dat alle landen die niet betrokken zijn bij dergelijke onderhandelingen, hun internationale verplichtingen niet nakomen. Net als bij het onderhandelingsproces over een algemeen verbod op antipersoonsmijnen, zou België een voortrekkersrol moeten spelen bij het starten van een internationale conferentie waarop te goeder trouw onderhandeld wordt over de totstandkoming van een verdrag dat alle atoomwapens verbiedt. Als NPV-lidstaat is ook België daartoe gebonden, maar in de praktijk stemt ons land in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties systematisch tegen het starten van onderhandelingen.

Basis voor de legitimiteit van deze resolutie

De legitimiteit van deze resolutie is onder meer gebaseerd op de volgende feiten :

– De Nurenberg Principes, voortvloeiende uit de besluiten van het Nurenberg Tribunaal en het Tokio Tribunaal en in 1950 door de Verenigde Naties tot internationale wet verheven, leggen individuen de verplichting op om oorlogsmisdaden te voorkomen. Zo besloot het Tokio Tribunaal dat : "iedereen die weet heeft van illegale activiteiten en de mogelijkheid heeft hiertegen op te komen, volgens de internationale rechtsregels een potentieel misdadiger is, tenzij die persoon maatregelen neemt om de misdaad te voorkomen."

– Resoluties WHA36.28 en WHA40.24 van de Wereldgezondheidsorganisatie, waarin gesteld wordt dat de diverse effecten van kernwapens die van om het even welke andere massavernietigingswapens ver overtreffen ; dat door de specifieke aard van kernwapens deze effecten noch in de ruimte, noch in de tijd onder controle kunnen worden gehouden ; dat het bij het gebruik van kernwa-

pens onmogelijk is om een onderscheid te maken tussen militaire doelwitten en burgerslachtoffers ; dat er naast preventie geen enkel medisch antwoord bestaat op de massavernietigende effecten van kernwapens.

– De Opinie van het Internationaal Gerechtshof van Den Haag, waarin het hoogste juridische orgaan ter wereld kernwapens heeft getoetst aan de geldende internationale rechtsregels en hieruit besloot dat het dreigen ermee of het gebruik ervan strijdig zijn met ondermeer het oorlogsrecht en het humanitair recht.

– Artikel II van het Non-Proliferatieverdrag, waarin België zich als niet-kernmacht ertoe verbindt om op geen enkele wijze de overdracht van kernwapens te aanvaarden.

– Artikel VI van het Non-Proliferatieverdrag, dat volgens de eensluidende interpretatie van het Internationaal Gerechtshof alle landen er expliciet toe verplicht om op korte termijn alle kernwapens weg te onderhandelen.

– Resolutie 49/75K van 15 december 1994, Resolutie 51/45M van 10 december 1996 en Resolutie 52/L37 van 10 november 1997, die in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties met overgrote meerderheid werden goedgekeurd. Deze resoluties roepen op om, conform de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof, zo snel mogelijk onderhandelingen te starten die tot de eliminatie van alle kernwapens moeten leiden. De opeenvolgende resoluties tonen aan dat de grote meerderheid der volkeren achter de eis voor totale nucleaire ontwapening staat. In tegenstelling tot de VN-Veiligheidsraad, vertegenwoordigt de Algemene Vergadering nagenoeg de ganse wereldbevolking, maar hebben haar resoluties jammer genoeg geen wettelijk afdwingbaar karakter. De legitimiteit ervan is daarentegen des te groter.

Welke kernwapens zijn er in Vlaanderen ?

In Kleine Brogel (Peer, Limburg) bevinden er zich naar schatting tien kernbommen. Ook als het er maar tien zijn, hebben ze samen de vernietigingskracht van 265 Hiroshimabommen. Het gaat om B61-bommen waarvan de kracht kan worden vastgelegd op een waarde tussen 300 en 170.000 ton TNT-equivalenten. Ze kunnen worden gedropt door F16-bommenwerpers van de 10e Wing. Ze worden beschermd door het 52e Munitions Support Squadron (MUNSS) van de USAF. Vóór 1992

lagen er zo'n 25 kernbommen opgeslagen in Kleine Brogel. Sindsdien hebben de Amerikanen ook uit bases in Nederland, Duitsland, Italië, Griekenland en Turkije aanzienlijke hoeveelheden kernwapens teruggetrokken. In 1988 waren al de beruchte euroraketten uit Florennes weggehaald. Ze zijn vernietigd krachtens het Intermediate Nuclear Forcesverdrag. Het weghalen van de laatste kernbommen uit België kan kaderen in de strategie van de kernwapenvrije zones. Die kunnen tot stand worden gebracht doordat alle kernwapens worden teruggetrokken uit alle landen die ze zelf niet bezitten.

In het verleden meerden op geregelde tijden NAVO-schepen met kernbommen aan boord in de Vlaamse zeehavens aan. Tijdens die periodes bevinden zich dus kernwapens binnen het Vlaamse territorium.

Cecile VERWIMP-SILLIS

Jef SLEECKX

Johan SAUWENS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaamse Parlement,

– overwegende dat

1° sinds vele jaren een aantal Vlaamse gemeenten zich tot kernwapenvrije gemeente hebben uitgeroepen ;

2° kernwapens de meest destructieve wapens zijn die ooit ontwikkeld werden ;

3° kernwapens illegale massavernietigingswapens zijn ;

4° nucleaire ontwapening een wettelijke verplichting is ;

5° op de NAVO-basis van Kleine Brogel (Peer, Limburg) Amerikaanse kernbommen opgeslagen liggen ;

6° NAVO-schepen met kernbommen aan boord geregeld aanleggen in de Vlaamse zeehavens ;

– vraagt de Vlaamse regering een kernwapenvrij Vlaanderen.

Cecile VERWIMP-SILLIS

Jef SLEECKX

Johan SAUWENS
